

מערך סדנא

מתקנים תיקון – תהליך הדממה

יעדים

המחנכים יכירו את תהליך בניית תיקון כתגובה חינוכית ויתרגלו אותו

רשימת ציוד והיערכות מקדימה נדרשת

- דף הדממה

מתווה הסדנא

1. חלוקת דף "תרשים תהליך הדממה" ומעבר עליו.
2. חקר אירוע – התנסות בבניית תיקון בקבוצות
3. שיתוף במליאה.

1. למידה משותפת – תהליך תיקון:

כדאי לבקש ממשתתפים שונים להקריא את השלבים השונים. לאחר כל שלב יש לעצור, להסביר, להדגים ולאפשר למשתתפים לשתף בתובנות שלהם.

דגשים לתרשים "תהליך הדממה":

- **תגובה ראשונית** – מטרתה לפתוח בתהליך התיקון ולא לסיימו (ולכן אמירות כמו – "זה הסוף שלך", או "צפה פגיעה" וכו' – לא יכולות להיאמר). התגובה הראשונית מטרתה להבהיר שנעשה מעשה שאינו תקין. שנחצה כאן קו ואסור להתעלם מכך. חשוב כל הזמן לשדר "אנחנו לא מוותרים עליך ולכן גם לא מוותרים לך". כלומר, חצית קו, אבל זה לא מה שיגרום לי להפסיק לאהוב אותך. נעשה כאן מעשה נוראי ונצטרך להיכנס יחד לתהליך תיקון.
- **דממה** – במובן הבסיסי של המילה – שקט. יש מקום לאחר מעשה לשקט תעשייתי שמאפשר לשני הצדדים לחשוב ולעבד את מה שקרה.

תהליך הדממה:

- **דיאלוג** – מתן לגיטימציה לגרסת החניך, לא להגיע עם מסקנה מראש, לכוון לערך שנפגע, להיות מוכן ולאפשר ביקורת. לנסות ולהבין כיצד החניך קורא את המפה. לבדוק האם הוא עצמו מבין את הערך אותו הוא פגע ואת המשקל שיש לתת לערך זה.
- **משא ומתן** – מקום לדיאלוג סביב התיקון המוצע. כיצד החניך חושב שעליו לתקן את שעיוות? איך הוא מתייחס לתיקון שהמדריך מציע עבורו? האם הוא מבין את ההקשר בין התגובה למעשה?
- **היסק** – בנייה סדורה של תהליך התיקון עם לוחות זמנים והחלטה על השותפים לתהליך.
- **התהליך כמתקן** – דיאלוג חיובי עם דמות משמעותית כמתקן קשר עם דמויות סמכות מהעבר, כמקנה כישורי חיים וכמפיג אגרסיות.
- **סיום מעצים לתהליך** – ההצלחה כשיא, ציפיות להמשך, אמון בחניך וביכולותיו, שיקוף ההצלחה לחניך, למשפחתו.

דגש נוסף עבור המנחה:

ניתן לסווג אירועים משמעותיים ל-3 סוגים:

1. אירוע של בדיקת גבולות
2. אירוע שחורג את הגבולות שנקבעו – ושהנהלת הקהילה קבעה מדיניות נוקשה ושרירותית לגביה. (לדוגמא: במצב אלכוהול- התגובה המיידית היא הרחקה למספר ימים)
3. אירוע שחורג את גבול סובלנות הקהילה- ונאלצים למצוא לו מסגרת חינוכית חלופית.

במידה והאירועים המשמעותיים הם מסוג 1 או 2: לאחר התגובה המיידית, ניתן להיכנס לתהליך תיקון...

במידה של הכחשה של האירוע מצד החניך: במידה ויש וודאות לגבי כך שהחניך קלקל – אי אפשר להיכנס לתהליך דיאלוג, שכן החניך אינו בשל לתהליך מסוג זה. הערך שנפגע הוא ערך האמינות. יהיה צורך לתת תגובה חינוכית לאירוע הנוכחי ובמקביל להיכנס לתהליך תיקון לערך היושר וכו'.

2. תרגול

חלוקה לקבוצות. כל קבוצה מקבלת מקרה ודנה בתהליך התיקון שיבנה לחניך. האירועים שכל הקבוצות מקבלות זהה כמעט לגמרי, כאשר ההבדל בין המקרים טמון בערך שעמד מאחורי המעשה. ערך משתנה זה, חייב לגרור תהליך תיקון שונה בכל קבוצה.

לבסוף נאפשר לכל קבוצה להציג את עיקרי ההחלטות שקיבלו.

חשוב להדגיש את השאלה המרכזית: מהו הערך שנפגע? לאן מוביל תהליך הדממה עם החניך?

להלן 4 כרטיסי אירוע:

קבוצה 1:

יוסי הוא תלמיד בכיתה י'. בשעות הלימודים, במהלך סיבוב שגרתי מצאתם את יוסי שתוי. בנוסף, לידו נמצאו בקבוקי אלכוהול נוספים.

- מהי התגובה הראשונית בה תבחר/י לנקוט? מדוע?
- במהלך הדיון, אותו ערכת עם יוסי, למחרת המקרה, סיפר יוסי שהוא שותה אלכוהול מזה שנה ואמר שהוא שותה כי זה עושה לו טוב ועוזר לו להיות במצב רוח טוב ביומיום.
- מהו הערך בו תמקדו את תהליך התיקון? מדוע?
- האם תדרשו מיוסי לספר לכם את מלוא הפרטים על האירוע? (כיצד הוכנס האלכוהול, מי היו החברים איתם שתה וכו')?
- בנו תהליך תיקון מתאים ליוסי, עפ"י תהליך הדממה. הציעו תיקון אפשרי עבור יוסי.

קבוצה 2:

יוסי הוא תלמיד בכיתה י'. בשעות הלימודים, במהלך סיבוב שגרתי מצאתם את יוסי שתוי. בנוסף, לידו נמצאו בקבוקי אלכוהול נוספים.

- מהי התגובה הראשונית בה תבחר/י לנקוט? מדוע?
- במהלך הדיון, אותו ערכת עם יוסי, למחרת המקרה, הוא סיפר שכמה חבר'ה מהשכבה הזמינו אותו לשותות איתם והוא לא יכול היה לסרב, מחשש לפגיעה במעמדו החברתי.
 - מהו **הערך** בו תמקדו את תהליך התיקון? מדוע?
 - האם תדרשו מיוסי לספר לכם את מלוא הפרטים על האירוע? (כיצד הוכנס האלכוהול, מי היו החברים איתם שתי וכו')?
- בנו תהליך תיקון מתאים ליוסי, עפ"י תהליך הדממה. הציעו **תיקון** אפשרי עבור יוסי.

קבוצה 3:

יוסי הוא תלמיד בכיתה י'. בשעות הלימודים, במהלך סיבוב שגרתי מצאתם את יוסי שתוי. בנוסף, לידו נמצאו בקבוקי אלכוהול נוספים

- מהי התגובה הראשונית בה תבחר/י לנקוט? מדוע?
- במהלך הדיון, אותו ערכת עם יוסי, למחרת המקרה, הוא סיפר שהוא יצא כשליח של כמה חבר'ה לקנות את האלכוהול והיה אחראי על ארגון ה"עסק" כולו (איסוף הכסף, קשר עם בעל החנות, הסתרת האלכוהול). מימדי המעורבות של יוסי באירוע הדהימו אותך, שכן עד עכשיו ראית אותו כמוביל חברתי חיובי בתוך הקבוצה.
 - מהו **הערך** בו תמקדו את תהליך התיקון? מדוע?
 - האם תדרשו מיוסי לספר לכם את מלוא הפרטים על האירוע? (כיצד הוכנס האלכוהול, מי היו החברים איתם שתי וכו')?
 - יוסי נבחר לפני כחודש להיות ראש הבית. האם תקח/י ממנו את התפקיד? מדוע?
- בנו תהליך תיקון מתאים ליוסי, עפ"י תהליך הדממה. הציעו **תיקון** אפשרי עבור יוסי.

קבוצה 4:

יוסי הוא תלמידך בכיתה י'. בשעות הלימודים, במהלך סיבוב שגרתי של אחד מאנשי הצוות נמצא יוסי שתוי. קיבלת דיווח טלפוני על האירוע. איש הצוות סיפר לך שזיהוי האלכוהול הוא ודאי.

- מהי התגובה הראשונית בה תבחר/י לנקוט ? מדוע ?
- במהלך הדיון, אותו ערכת עם יוסי, למחרת המקרה, הכחיש יוסי בתוקף את כל העניין, טען שכלל לא שתה אלכוהול, שהוא לא מתקרב לדברים האלה ו"יודע לשמור על עצמו" ושהמחנך שדיווח לך סתם מחפש אותו.
- מהו הערך בו תמקדו את תהליך התיקון? מדוע?
- האם תדרשו מיוסי לספר לכם את מלוא הפרטים על האירוע? (כיצד הוכנס האלכוהול, מי היו החברים איתם שתה וכו') ?
- יוסי נבחר לפני כחודש להיות ראש הבית. האם תקח/י ממנו את התפקיד? מדוע?
- בנו תהליך תיקון מתאים ליוסי, עפ"י תהליך הדממה. הציעו תיקון אפשרי עבור יוסי.